

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja z poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tuzemne države 8 K. — Kdor hoče sam po nje, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katališkega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petpetvrtice za enkrat 48 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglaševane primeren popust. V oddelku „Mala naznanja“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Peto leto svetovne vojne.

Preteklo nedeljo, dne 28. julija, smo stopili v peto leto svetovne vojne. Dne 25. julija 1914 je dopel odgovor Srbije na avstrijski ultimatum. Drugi dan, dne 26. julija, so že oznanjali veliki rdeči letaki mobilizacijo. Dne 28. julija pa se je po vseh koncih in krajih razlegala strašna beseda: Vojna! Vojna! In od tega dne nosi svet to strašno, krvavo breme, od tega dne se moranje ni nehalo. Mnogo ljudi je takrat vriskajoče in pevajoče pozdravljalo izbruh vojne, danes pa pod njeno težo stoka in vzdihuje ves svet.

V svezem spominu so nam žilavi boji v Srbiji, in v Črnigori. Posebno se še spominjamo, kako so milijonske ruske armade udrle v Galicijo in že čez Karpate proti Budimpešti in Dunaju. Danes, v petem letu vojne, nimamo več proti sebi milijonskih ruskih armad, vzhod je v takozvanem miru v Brestu-Litovskem odložil orožje. Toda vojna traja z uprav nezmanjšano silo dalje in nikjer ni upanja na konec. Sovražnik je izenačil izgube na vzhodu z ameriško bojno silo in je prešel zadnje dni proti nemški armadi ob Marni sam v ofenzivo. Pričakujejo sedaj najsilnejših, najljutejših in ob enem odločilnih bojev. Izvestni ljudje širijo vesti o skorajšnjem koncu vojne, ker bo odločitev baje kmalu padla. Vojni poročevalci v nepristranskih deželah namreč zatrjujejo na vso moč, da je nemška napadalna sila zlomljena in da bodo sovražne armade nemško armado potiskale vedno dalje in dalje s francoskega na nemško ozemlje. Ti ljudje sodijo, da bodo zdaj tisti Nemci, ki so dosedaj trdili, da ne sme Nemčija s sovražniki skleniti sporazumnega miru, temveč jih mora premagati in jim narekovati mir, kakršnega bodo Nemci hoteli, da bodo ti vsenemški prenapetneži sedaj postali bolj ponižni. Kdo ve, kdaj bo na obeh straneh nastopilo pravo razpoloženje za pogoje sporazumnega miru?

Pred štirimi leti nihče ni mislil, da bo vojna trajala toliko let in bo zahtevala toliko žrtev. Koliko naših najboljših ljudi smo izgubili na svetovnih bojiščih! Na tisoče in tisoče jih je. Koliko revežev in

nesrečnežev je rodila vojna! Kmetem stanu je vsekala toliko krvavih ran, da desetletja in desetletja ne bodo zacelile. Najboljše moči so padle, z nesčisljivimi rekvizicijami je vse izžemano: Kmet je danes suženj raznih oblastnih in komisij.

In mi Slovenci! Vse smo žrtvovali za domovino. Zvestoba naših sinov je na vseh bojiščih posvoščila, da smo narod, na katerega lahko domovina stavi vse svoje upanje. In kako delajo z nami? V začetku in ves čas vojne so nas po nedolžnem preganjali in nas še preganjajo. A tudi to bo minilo, kakor bo tuđa vojna minila, mi pa bomo še vedno ostali. Voja in trpljenje sta nas mnogo naučila. Danes dvigamo Jugoslovani neustrašeno svoje glave k solncu svobode. Po potu jugoslovanske politike korakamo preko vseh ovir in zaprek proti uresničenju naše srčne želje. To leto vojne nas bala pripeljalo še bližje naši Jugoslaviji!

Ne obupujmo! Vstrajajmo! Vojna se bo enkrat nehala, prišel bo mir, z mirom pa pride zlata svoboda!

Ne prodajajte slovenskih hiš in posestev

Posestva, naj si bodo njive, travniki, vinogradi, gozdi ali tudi samo vrtovi in hiše imajo zdaj velikansko vrednost. Razni prekupei in vojaški „liferanti“ so si nakupili stotisoče in milijone premoženja, tako da ne vedo, kam z denarjem. Za denar se zdaj bojuje. V skrbeh so si, da bi utegnili denar izgubiti. Zato pa si prizadevajo na vso moč, za denar nakupiti posestev, ker vedo, da je denar v posestvih najbolj varno naložen. Za hiše in posestva se sedaj ti bogataši kar trgajo. Ako zvedo, da je kako posestvo na prodaj, potem hodijo okoli lastnika kakor muhe okoli medu take dolgo, da ga opeharijo za njegovo zemljo. Ponujajo seveda ogromne svote. Oralne slabe zemlje plačujejo zdaj že po 7000 do 10.000

K, oral vinogradi po 15.000 do 20.000 K.

Slovenci! Ne dajte se opehariti za svoja posestva. Kdor ima posestvo, naj ga obdrži. Ako mu ucrebiti posestvo res tudi nič ne nese, ima vendar večjo vrednost kakor denar. Za denar se danes le malokaj še dobi ali skoraj nič, posestvo pa te vendar redi, če ga vsaj nekoliko obdelaj. Kaj ti pomaga, če dobiš za svoje posestvo 100.000 K ali še več, če ti pa za denar nikdo nič ne da. In posestvo ostane posestvo.

Velikanske svote, ki se dandanes ponujajo za posestva, marsikoga prestepijo, da posestvo proda. Ljudje ne pomislijo, da je vrednost denarja padla, zato pa poskočila vrednost blaga. Zdaj povprečno za 10 K ne dobiš toliko kakor poprej za 1 K; nekatere reči pa so se podražile celo za 20- do 50krat. Če to nekoliko prevdariš, potem moraš uvideti, da je tvoje posestvo, katero je pred vojsko bilo vredno 20.000, zdaj vredno najmanj 200.000 K in še več. In recimo, da dobiš za svoje posestvo danes res 200.000 K, kaj si s tem pridobil? Oč posestva si živel sam in tvoja družina; če pa posestvo prodaš, boš imel v žepu si-cer denar, a živeža še za denar ne boš mogel dobiti. Velikanske svote denarja te torej naj ne prestepijo. Ako je tvoje posestvo za kupca toliko vredno, je vredno tudi za tebe.

Dragi kmetje! Meščani, bogataši, razne banke so poprej niso brigale za posestva. Posestniki kmetje, poljedelci so bili zaničevani, K večjemu kak vinograd si je še meščan nasadil za zabavo, da je v letju pri vinogradu živel s svojo družino na letovišču in tupatam svoje mestne prijatelje pevali na izlet. Drugače pa nikomur ni bilo za posestva. Vse je rajši imelo denar. Zdaj pa ravno meščani, bogataši, banke itd. stikajo za posestvi, da bi jih spravili v svoje roke. Ti gospodje že vedo, da je de-

LISTEK.

Vojaški novinec

Belgijska povest.

Spisal Henrik Konsians; preložil za „Slov. Gospodarja“ A. B.

I.

Najmlajše pomladansko solnce je z vsem svojim sijajem žarelo na sinjem nebu. Kakor da je ves časno obličje božanstva, ki s smehljajočim se obrazom kliče svojim stvarjem: „Pokoncu! Zima je mrtva, oživite se in veseli bodite pred mojim obličjem!“ tako milo je razlivalo svojo mlado luč čez pustinjo in njive, da je vlažna zemlja v njegovih žarkih pričela kipeči in puhteti.

Le malo rastlin je bilo shšale klic prijatelja sveta; samo zvonček je kimal s svojimi srebrnimi zvezdicami, leska je razvijala zibajoče se mačice in podlesna veternica je kazala svoje prve cvete — a ptice so veselo skakale v toku svetlobe ter z zvočnimi glasovi pele o bližajočem se času ljubezni.

Nedaleč od Cerzelboša* sta stali druga poleg druge dve ilovnati hišici, samotni in pozabljeni. V prvi je stanovala uboga vdova s svojo hčerjo; vse njeno premoženje je bila ena krava.

Tudi v drugi hišici je stanovala vdova s svojim zelo starim očetom in dvema sinoma, izmed katerih je bil eden že v mladeniški dobi. Bili so premožnejši od sosedov, ker so imeli vola in kravo ter v najemu dosti več zemlje. Vendar so bili prebivalci teh koč že dolga leta ena sama rodbina. Ljubili so

* Povest se godi v Belgiji leta 1833. — Oponaša prelagateja.

se med sabo ter si pomagali, kjer je bilo treba. Janez in njegov vol sta delala na polju uboge vdove; Katrica je hodila po krmo tudi za vola, pasla za sosedo in jim pomagala žeti. A tem ljudem ni nikdar prišlo na misel, da bi bili računali, kdo je največ storil za drugega.

Priprosti, nevedni v vsem, kar se godi drugod v vrvečih človeških množicah, so živeli zadovoljni s kosom črnega kruha, ki ga jim je dal Bog. Njih svet je imel ozke meje; na eni strani vasi ponižna cerkviča, na drugi pa neizmerna pustinja in nebo brez mej.

In vendar je vse okrog samotnih bivališč pelo in se smejala; veselje je vladalo v njih in nobeden izmed teh siromakov bi ne bil svoje usode zamenjal z navidezno boljše.

Ljubezen je s svojo čarovno palico tudi tukaj oživila samoto. Janez in Katrica — še sama nista vedela za to — sta se ljubila z neizgovornim in plahim čustvom ki napravi, da srce utrina o najmanjši priliki, da čelo oblije rdečica o najtišji besedi, ki življenje izpremeni v dolge sanje, v sinje nebo, polno lesketajočih srečnih zvezd, v neizmerno globočino, kakor da bi človeško srce za vedno moralo ostati to, kar je iz njega naredil prvi vzdih ljubezni.

Siromaki! Nikdar niso mislili na veliko družbo, ki mrgoli v daljnih mestih; ker ničesar niso zahtevali od nje, so mislili, da se jih nikdar ne bo spomnila, ter polni zaupanja živeli v svojem lepem in sladkem uboštvu.

A nepričakovano so prišli in zahtevali od teh ilovnatih koč krvni davek. Edini mladenič, ki je tam bival — edini, ki je imel moč, nevaležna tla zoreti napraviti rodovitna s svojim potom — on bi bil moral žrebat in postati vojak, ako bi tresoča se roka njegova potegnila nesrečno številko. Moral bi se za dolgo časa posloviti od svoje pustinje, svoje matere,

svoje prijateljice, morda za vedno ločiti se od njih, in opešati vsled ran, ki bi jih divje vojaško življenje zadalo njegovi čisti, pokojni duši.

Prišel je oblačni dan v marcu, v koledarju za leto 1833 od Katrice zaznamovan s črnim križem.

Mladenič je bil s kakimi desetimi tovariši odšel v Brehit k naboru.

V koči pa sta materi in deček s povzdignjenimi rokami klečali pred Marijino sliko in ste molili. Stari oče se je nemo opotekal gor in dol ter se nazadnje ustavil pred vratmi, z roko se uprl ob tram pri uti ter povsili glavo, kakor bi gledal v grob.

Deklica je stala v hlevu pred kravo ter topo in žalostno živali gledala v oči, rahlo ji božala glavo, kot bi jo hotela tolažiti zaradi bližajoče se nesreče.

Težka tišina je ležala nad kočama. Le včasih jo je pretrgal vol z votlim mukanjem.

Katrica je molče stopila k staremu očetu ter mu nekaj časa proseče in molče gledala v oči.

Starec se je vzbudil iz mučnega premišljevanja, prijel za težko popotno palico in rekel deklici:

„Ne občaj, Katrica, Bog nam bo pomagal v tej grozni stiski. — Pojdiva, čas je, da greva malo nasproti ubogim novincem.“

Katrica je šla z dedom po stezi, ki je mimo hiše peljala v vas. Dasi jo je huda nestrpnost gnala naprej, je vendar šla s počasnimi koraki. Starec se je ozrl nazaj na deklico in videl, da gre s povešeno glavo in silno bledimi licji za njim. Sočutno je rahlo prime za roko in pravi:

„Ubožica, kako moraš rada imeti našega Janeza. Čeprav ni tvoj brat, si vendar bolj pobita kakor mi. Bodi vendar bolj pogumna, Katrica; saj še ne veš, kaj je sklenil Bog.“

„Tako sem prestrašena!“ vzdihne deklica, vidno tresoč se in z očmi rodirajočimi gozdno temno goščavo.

nan v posestvu najboljše in najvarnejše naložen, drugače bi posestva ne kupovali. Če pa je pametno in koristno, da meščan ali bogatin ali kaka banka svoj denar naloži v posestvu, zakaj pa bi za tebe, slovenski kmet, to ne bilo pametno in koristno?

Slovinci! Zapomnite si torej kot zlati nauk. Ne prodajajte zdaj svojih posestev, svojih hiš, temveč obdržite jih, če vam tudi nič ne nesejo. Če bo vse drugo odpovedalo in izgubilo vrednost, tvoje posestvo bo vrednost obdržalo, da celo njegova vrednost bo rasla. Ako pa bi kateri Slovenec res bil prisiljen prodati svoje posestvo, potem ga naj ne proda tujcu, ampak zopet Slovincu, da ostane v slovenskih rokah. Pač pa si naj Slovenci prizadevajo, da kupijo kolikor mogoče nemških in nemškutarških posestev ter tako svoj denar, ako ga imajo, varno naložijo v dosečaj tujčeva posestva! Tujec na naši zemlji naj gineva, da slovenski rod na lastnem domu vedno bolj prospelva!

Državni zbor in nova vlada.

Politični dogodki naše tostranske državne polovice v preteklem tednu so bili velezanimivi, ker so vnovič dokazali, da v Avstriji pač ni mogoče trajno vladati samo s pomočjo Nemcev brez sodelovanja Slovanov ali celo proti Slovanom. O resničnosti tega se je najbolj prepričal bivši ministrski predsednik dr. Seidler, ki sedaj ni več avstrijski ministrski predsednik, marveč je moral iti v politični — pokoj. S svojim znanim govorom, v katerem je trdil, da so le samo Nemci hrbenica države in v katerem je hvallil na vse pretege Nemce, češ, oni doprinašajo največ žrtev, je temeljito odbil od sebe vse avstrijske nemške narodnosti. Vrh tega je še pa Seidlerjeva vlada začela preganjati Čeha in Jugoslovane ter zatirati češko in jugoslovansko časopisje. Mož je bil tako zateleban v nemškonalno politiko, da ni videl prepada, pred katerega je zavozil s svojim Slovanom sovražnim politikovanjem. Vlada je zahtevala od državne zbornice, da ji dovoli proračun za državne potrebe. Kljub skrbnemu iskanju v potu svojega obraza Seidler ni mogel najti v zbornici večine, ki bi glasovala za državni proračun. Čeprav je vedel, da ima za seboj samo Nemce in še celo od teh ne vseh, kajti nemški socialni demokratje so mu tudi pokazali hrbet, a proti sebi je pa imel vse nemške avstrijske narodnosti, mož do zadnjega ni hotel odstopiti. Držal se je za ministrskega stolca huje kakor klošč kože. Se-le ko je videl, da nima iz zagate, v katero se je zapletel s svojo protislovansko politiko, nobenega izhoda več, je odstopil. Njegov odstop, kakor tudi odstop obeh poljskih ministrov je cesar sprejel dne 22. julija, torej le nekaj dni pred glasovanjem o državnem proračunu. Za novega ministrskega predsednika je cesar imenoval Hussareka, ki je bil v Stürgkhovem ministrstvu naučni minister in je torej skriv preganjanj Jugoslovancev v začetku svetovne vojne. Razen obeh poljskih ministrov ostanejo dosednji člani ministrstva na svojih mestih. Za nova poljska ministra sta imenovana Pe-

ljaka Galecki in Poraj-Mađejski in sicer poslednji za naučnega ministra.

Državna zbornica je imela od 23. do 25. julija tajne seje, v katerih se je razpravljalo o dogodkih ob reki Piavi. Čehi in Jugoslovani so stali predlog za obtožbo ministrskega predsednika Seidlerja in tistega notranjega ministra Toggenburga. Predlog je bil odklonjen z 213 glasovi proti 162 glasovom. Finančni minister je predložil zbornici državni proračun do konca tega leta, ki izkazuje 24.320 milijonov K izdatkov in samo 4855 milijonov K dohodkov, torej bo treba najeti novih 21 milijard K. Pretekli petek, dne 26. julija, se je vršila razprava in glasovanje o državnem proračunu. Hussarek je imel ta dan, ko se je predstavil državni zbornici kot novi ministrski predsednik, govor, v katerem ni dosti povedal. Glede dosege miru je rekel, da bo vlada zastavila svojo moč v to, da doseže ta vroče zaželjeni cilj, za katerega pa ni dovolj, da razvijamo svojo moč samo na zunan, marveč zahteva v enaki meri našo notranjo moč in strnjeno. V bližnji bodočnosti bo treba ustvariti predpripravo za jasnost in red o nih veljavih vprašanj, ki že dolgo nasprotujejo mirnemu razvoju našega ustavnega življenja. V teku te vojne se je jasno pokazalo, da se rešitev narodnostnih vprašanj v Avstriji ne da več odlašati, toda rešiti se morajo samo v notranjosti države in po njenih policijskih postopkih.

Vlada smatra za svojo dolžnost, da ustvari zapeljivo ozračje, v katerem se morejo pod njenim vodstvom rešiti zamotana narodnostna vprašanja. Ko je se nato smislil potrebo sodelovanja državne zbornice in vprašanjih glede ljudske prehrane, državnih finančnih povzdige gospodarstva, je govoril o političnem načrtu njegove vlade za bližnjo bodočnost. Naglašal je, da mora biti in ostati prvo in vodilno temeljno načelo njegove vlade pravičnost napram vsem avstrijskim narodom.

S temi besedami je Hussarek zadel v živo pri Nemcih, ki nočejo ničesar vedeti o pravičnosti vlade napram nemškemu narodu. Hussarekov govor pa tudi nikakor ni zadovoljil Jugoslovancev, ki so sicer vajeni slišati iz ust ministrov lepe besede, katerim pa navadno sledijo nasprotna dejanja, kar je najbolje označil naslednji govor naslednjega Jugoslovanskega kluba posl. dr. Koroseca, ki je med drugim izvajal sledeče: Pred vsem povdarjam, da Hussarek ni rekel ničesar o kurzu ali toka in si je obdržal vse ministre, ki so podpirali ta kurz. Glede vprašanja o miru je zavzel popolnoma napačno stališče. Ko pravi, da je treba mir izsiliti, kajti celo izven države se smatra tak mir za nemogoč. Jugoslovani poznamo novega ministrskega predsednika že iz Stürgkhovega ministrstva, ki je prineslo naši državi vojno, Jugoslovanom pa toliko gorja in preganjanj. Če Hussarek govori o potrebi sodelovanja državne zbornice pri rešitvi rezihih perehih vprašanj, potem pravim: „Slišim sicer blagovest, a v njo ne verujem“, kajti sliha zatiranje smo slišali tudi iz ust vseh njegovih prednikov.

Mi Jugoslovani pa pomnimo novega ministrskega predsednika posebno še radi tega, ker je s svojimi tovariši vred pod Stürgkhovim ministrstvom dobro vedel za vsa preganjanja, katera je moral v začetku vojne naš narod pretrpeti. A kolikor nam je znano, ni imel niti poguma niti srca, preskrbeti po nedolžnem preganjanju žrtvam od strani države za-

loženja. Mi dogodki v začetku vojne na našem jeziku nas nepozabno pečejo v dušo. Do danes niso še izdatno preiskani, a še manj popravljeni.

Razven dveh novoimenovanih poljskih ministrov tvorijo vsi člani sedanjega ministrstva vlado, ki je proglasila nemški kurz kot vodilno zvezdo za vsako avstrijsko vlado, in ki je označila edino le nemški narod kot hrbenico te države. Nobeden teh ministrov ni niti najmanj skušal ugovarjati proti takemu vladnemu načelu, nobeden izmed njih se ni odstranil iz ministrstva, ki je postavilo za vse narode tako žaljiv načrt. Vsi skupaj so bili v sporazumu z Seidlerjem in so tudi pošteno v tem smislu sodelovali. Kajti govor ministrskega predsednika in njegovih pomagačev niso bile prazne besede in fraze. Dejanja so v tem slučaju bila še pred besedami. Mi Jugoslovani to hudo občutimo. Poslancem je pri nas zabranjeno, da se z volilci svobodno pogovore o perehih vprašanjih. Vojštvu in žandarji jim to branijo. Časopisje in cenzura nam ne dovolujeta, da razpravljamo o najnujnejših narodnih in gospodarskih vprašanjih.

Nasim fantom na fronti in sploh vojakom je zabranjeno narodevanje in čitanje narodno pisanih listov. V istem času, ko se izganjajo slovenski uradniki iz domovine, raste ošabnost tujih uradnikov in njihova sovražnost proti jugoslovanskemu ljudstvu do neznosnosti. Nositelji tega nam sovražnega, na zatiranje in tlačenje jugoslovanskega naroda naperjenega kurza se vedno sede na vladnih klopih. To nam je dokaz, da kurz preganjanja in zatiranja Jugoslovancev ostane še nadalje. Toda, gospoda moja, čim bolj je narod zatiran, tem bolj hrepeni po svobodi.

S ponosom, radostjo in zahvalo moramo izreči našemu jugoslovanskemu narodu vse priznanje. Taka zasledovanja niso klonila našemu narodu duha, marveč mu utrdila odpornost, mu dvignila pogum, in poglobila njegovo hrepenenje. Sploh moramo vsem morebitnim zlobnim govoricam nasproti ugotoviti, da je misel ujedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov na temelju samoodločbe v svobodni državi objela že vse plasti našega naroda. Ob tej priliki in v tej izjavi pozdravljam izjavo naših tovarišev v hrvatskem saboru, ki so tudi iz svoje strani povedali odkrito menjenje Hrvatov in Srbov v kraljevini Hrvatski. Zavaljujem se tudi Srbom, Hrvatom in muslimanom v Bosni in Hercegovini, ki so kljub izločenju ustave v izrecnem trpljenju vsled od oblasti hudo zanemarjene in pomanjkljive ljudske prehrane, kljub hudemu pritisku, s katerim so jih snubili iz Budimpešte, zvesto vstrajali na misli, da mora dobiti ujedinjeni narod Slovencev, Srbov in Hrvatov lastno državno življenje. In kar se tiče Slovencev, se tudi po započetih preganjanjih niti s pomočjo protinardnih slojev ne bodo dali odvrtiti od edine prave smeri in bodo delali naprej v popolnem sporazumu s svojimi hrvatskimi in srbskimi rojaki, dokler ne dosežemo popolnega državnega zedinjenja jugoslovanskega naroda.

Vsako vlado bomo presojali po tem, kako talističe zavzema napram osvobojenju jugoslovanskega naroda od vsake tuje nadvlade. Podpirali bomo samo tisto vlado, ki nam prinese mir, kruh in popolno svobodo. Glasovali bomo proti predloženemu

„Prestrašena?“ ponavlja stari ter si prizadeva, da bi uganil vzrok njenega strahu.

„Nesreča se je že zgodila“, ihti deklica ter si s predpasnikom zakriva oči; „gotovo se je že izžrebal.“

„Odkod pa moreš to vedeti? Še mene spravljáš v strah“, pravi ded plašno.

Deklica pokaže s prstom daleč preko drevja in odgovori:

„Tam-le, za gozdom — poslušajte!“

„Ne čujem ničesar. Rajši se požuriva; bržkone so rekruti. Tem boljše.“

„Moi Bog!“ vzkligne deklica. „Čujem glas — je tako žalosten in potrt; kot težak vzdih mi zveni na ušesa.“

V plahi zmedenosti ded nekaj časa opazuje deklico, ki je poslušala daljne glasove. Tudi on napne ušesa, da bi slišal šum na tihni pustinji. Prijazen usmev mu razjasni obraz, nato pa pravi:

„Neumnica! Veter je, ki vleče skozi smreke.“

„Ne, ne“, odgovori deklica, „dalje, dalje, saj kaj za gozdom. Ali ne slišite tožečega glasu?“

Starec nekaj časa posluša in odgovori:

„Zdaj vem, kaj te vznemirja. To je pes najemniška Klesa, ki tuli za mrtvecem; najemnica, ki je imela jetiko, je menda umrla sinoči. Bog ji daj do bro!“

Deklica, ki je imela zaradi vznemirjenih čustev bližnje tulenje za oznanjevalca nesreče, spozna svojo zmoto. Neprestano brisoe si solze, pospeši korake in gre molče za starcem, deklica ta ne spre-govori:

„Katica, ako si še ti tako sentimentljiva, kaj naj pravij njegova mati, kaj jaz, njegov ded? Vago-šla sva ga v potu svojega obraza, ljubila ga, kot zenico svojega očesa. Zdaj sva stara in bolhna — on mora delati za nju v najinih težkih linah in ako Bog ni poslal svetlega dobrega angela, da mu vodi reko, mora postati vojak in umri za našo domovino.“

Starec se odvrne od deklice in odgovori:

„Tam je naša cesta, po kateri so morali rekruti priti nazaj iz Brehta, stala množica ljudi v malin gručah. Vsi so nestrpno čakali, da bi slišali, kako se je končalo zrebanje. Lahko je bilo spoznati tiste, katerih sin, brat ali ljubimec je šel v Breht; tu in tam je stala mati s predpasnikom pred očmi; očeta, ki se je silil, da bi zakril strah, ki pa se mu je profi njegovi volji bral z obraza, deklico z bledim licem in plahim pogledom, hočečo od ene gruče do druge, kakor bi jo gonila tiha bojazen.“

Mnogo drugih, ki so stali tukaj iz zgolj radovednosti, je naglas govorilo in se šaljilo. Stari kovač, ki je svoje dni služil pri Napoleonovih dragoncih, je ne vso moč hvallil vojaški stan, pri tem pa ga je podpiral pijani sin mlinarjev, ki je služil 11 mesecev in mač tem napravil in zapil očetovo premoženje. Kovač ni govoril s slabim namenom; tolažil je hotel svoje bojazljive prijatelje z razvedrilnimi episi, zato je bil pri vsem:

„Solze se udero deklci na te besede. Nekako v-krubovalno odgovori: „Oče, vse to ni nič, tudi jaz imam dvoje rok in ako vidva ne morete več, pojdem sama z volom na polje in sama opravim vse težko delo. A kaj bode z Janezom, siromakom? Ko ne bo slišal drugega, kot preklinjanje, prenašal udarce, v zaporu sedel, stradal in dobil jetiko od jeze, kakor nesrečni Pavelček Stujik, katerega so tam v štirih mesecih zmučili do smrti. In ni kogar več ne bo videl od vseh, ki so ga ljubili na tem svetu, ne vas, ne matere, ne malega brata, ne . . . nobenega človeka več, samo zlobne in razuzdane vojake.“

„Ne govori tako, Katica“, pravi stari s stisnjenim glasom. „Bole me tvoje besede. Čemu bi tožila tako bridko? Ti stokaš in trepečeš, kakor bi ne dvomila o njegovih nesreči. Meni pa se kar zdi, da se življe; zaupam v dobroto božjo.“

Deklica se komaj vidno nasmehne med solzami; ne odgovori pa ničesar in dalje gresta molče — dokler ne prideta do vasi.

Tam je naša cesta, po kateri so morali rekruti priti nazaj iz Brehta, stala množica ljudi v malin gručah. Vsi so nestrpno čakali, da bi slišali, kako se je končalo zrebanje. Lahko je bilo spoznati tiste, katerih sin, brat ali ljubimec je šel v Breht; tu in tam je stala mati s predpasnikom pred očmi; očeta, ki se je silil, da bi zakril strah, ki pa se mu je profi njegovi volji bral z obraza, deklico z bledim licem in plahim pogledom, hočečo od ene gruče do druge, kakor bi jo gonila tiha bojazen.“

Solze se udero deklci na te besede. Nekako v-krubovalno odgovori:

„Oče, vse to ni nič, tudi jaz imam dvoje rok in ako vidva ne morete več, pojdem sama z volom na polje in sama opravim vse težko delo. A kaj bode z Janezom, siromakom? Ko ne bo slišal drugega, kot preklinjanje, prenašal udarce, v zaporu sedel, stradal in dobil jetiko od jeze, kakor nesrečni Pavelček Stujik, katerega so tam v štirih mesecih zmučili do smrti. In ni kogar več ne bo videl od vseh, ki so ga ljubili na tem svetu, ne vas, ne matere, ne malega brata, ne . . . nobenega človeka več, samo zlobne in razuzdane vojake.“

„Ne govori tako, Katica“, pravi stari s stisnjenim glasom. „Bole me tvoje besede. Čemu bi tožila tako bridko? Ti stokaš in trepečeš, kakor bi ne dvomila o njegovih nesreči. Meni pa se kar zdi, da se življe; zaupam v dobroto božjo.“

Deklica se komaj vidno nasmehne med solzami; ne odgovori pa ničesar in dalje gresta molče — dokler ne prideta do vasi.

Tam je naša cesta, po kateri so morali rekruti priti nazaj iz Brehta, stala množica ljudi v malin gručah. Vsi so nestrpno čakali, da bi slišali, kako se je končalo zrebanje. Lahko je bilo spoznati tiste, katerih sin, brat ali ljubimec je šel v Breht; tu in tam je stala mati s predpasnikom pred očmi; očeta, ki se je silil, da bi zakril strah, ki pa se mu je profi njegovi volji bral z obraza, deklico z bledim licem in plahim pogledom, hočečo od ene gruče do druge, kakor bi jo gonila tiha bojazen.“

Mnogo drugih, ki so stali tukaj iz zgolj radovednosti, je naglas govorilo in se šaljilo. Stari kovač, ki je svoje dni služil pri Napoleonovih dragoncih, je ne vso moč hvallil vojaški stan, pri tem pa ga je podpiral pijani sin mlinarjev, ki je služil 11 mesecev in mač tem napravil in zapil očetovo premoženje. Kovač ni govoril s slabim namenom; tolažil je hotel svoje bojazljive prijatelje z razvedrilnimi episi, zato je bil pri vsem:

„Vsak dan juha in meso, denarja kot črepin, dobro pivo, zala dekleta, ples, kocke in borenje, da cunje lele naokoli; to vam je življenje; Saj ga ne poznate, saj nič ne veste!“

A njegove besede so imele čisto nasproten uspeh; pomnožile so materam solze in ozlovoljile se marsikoga.

Katica se ni mogla dalje premagovati; v tem žalih je bila beseda, ki ji je ranila srce. S poyzdruženo pestjo je planila proti posmeovalcu ter kričala:

„Sram vas bodi, nesramni kovač! Vsi naj postanejo taki pijanci kot ste vi, kaj ne? In pa malo pridneži kot malovredni potepuh, ki se pri vojni ni naučil drugega, kakor razuzdano živeti in stari se spraviti po zemljo!“

Mlinarjev sin se je togotno zagnal proti njej, in hotel biti surovo s predrzno deklico, a ta hip je zaklical nekdo na drugi strani ceste:

„Sp že tu! So že tu!“

In res je bilo v daljavi videti rekrute, ki so iz gozdiča stopili na cesto in si bližali vriskaje in prepovaje, da je zrak odmeval. Nekateri so v znamenje veselja visoko metali klobuke in čepice in vsi so pa bili videti kot tolpa pijancev, ki se vračajo z zeganjanja. Tega pa ni bilo mogoče videti, kdo izmed teh je pel in bil vesel, kdo pa je molčal in bil potrt.

Ko so se rekruti pokazali na cesti, se jim od vseh strani hiteli nasproti sorodniki in prijatelji. — Stari ded ni mogel iti tako hitro, daš ga je Katica vlekla za roko. Ko nazadnje deklica ni mogla več bradati svoje nepotrpežljivosti, videča, kako so matere in dekleta z glasnim vriskom objela nekatera mladeniče, je izpustila dedovo roko in kolikor je mogla tekla naprej, a se stajci ustavila sredi poti kč bi jo bila ohromila navdušen moč. Opetekaje se je v-kravila na stran, vzdihnila glavo na štravo, obstajala in jokala.

Ded je prišel nazaj.